

**ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMIDA BOSHLANG'ICH SINIF
O'QUVCHILARINI PSIXOLOGIK QO'LLAB-QUVVATLASHNING
SAMARALI USULLARI**

*Andijon viloyati Izboskan tumani
28-umumiy o'rta ta'lim maktabining
amaliyotchi psixologi*

Qosimova Mufazzal Maxmudovna

Elektron pochta: mufazzalqosimova@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining maktab muhitiga moslashish jarayonlari, ularning ruhiy rivojlanish xususiyatlari hamda zamonaviy maktab psixologining bu jarayondagi o'rni va vazifalari yoritilgan. Maqolada o'quvchilarning psixologik salomatligini mustahkamlash, maktabga bo'lgan motivatsiyasini oshirish va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan stress holatlarini oldini olish bo'yicha amaliy tavsiyalar, interaktiv uslublar va o'yin texnologiyalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: *boshlang'ich sinf, psixologik adaptatsiya, motivatsiya, interaktiv uslublar, psixologik trening, maktab xavotirligi.*

Kirish

Bugungi kunda mamlakatimizda ta'lim-tarbiya tizimini tubdan isloh qilish, yosh avlodning intellektual va ruhiy salohiyatini to'g'ri shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bola hayotida bog'chadan maktab davriga o'tish eng murakkab va mas'uliyatli bosqichlardan biridir. Chunki aynan boshlang'ich sinf (1-4 sinflar) davrida bolaning shaxs sifatida shakllanishi

poydevori qo'yiladi, uning ijtimoiy rollari o'zgaradi va u yangi jamoaga moslashishi talab etiladi.

Maktab amaliyotchi psixologining asosiy vazifasi nafaqat o'quvchilarning dars o'zlashtirishini nazorat qilish, balki ularning emotsional-irodaviy sohasini rivojlantirish, shaxsiy va ijtimoiy muammolarini bartaraf etish hamda har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda sog'lom psixologik muhit yaratishdan iboratdir.

Asosiy qism va Metodologiya

Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda psixologik tashxis va korreksion tadbirlar o'ziga xos yondashuvni talab etadi. Ushbu davrda bolalarda yetakchi faoliyat o'yin faoliyatidan o'quv faoliyatiga almashadi. Biroq, o'yin elementlaridan to'liq voz kechish bolada maktabga nisbatan charchoq va qo'rquvni yuzaga keltirishi mumkin. Shu sababli, maktab psixologi o'z faoliyatida quyidagi uchta asosiy yo'nalishga e'tibor qaratishi lozim:

• **Psixologik moslashish (Adaptatsiya) davri:** 1-sinf o'quvchilarining yangi rejim, partadoshlar va o'qituvchiga ko'nikishi darslarning dastlawki 2-3 oyligida qizg'in kechadi. Bu davrda 'Maktab xavotirligi' testlari orqali muammoli bolalar aniqlanadi.

• **Motivatsiyani shakllantirish:** O'quvchilarda faqatgina baho olish uchun emas, balki yangi bilimlarni egallashga bo'lgan ichki qiziqishni uyg'otish.

• **Uchburchak tamoyili (Psixolog - O'qituvchi - Ota-ona):** Bolaning muammolarini faqat maktab doirasida hal qilib bo'lmaydi, ota-onalarning psixologik madaniyatini oshirish muhim ahamiyatga ega.

Maktab amaliyotida yuqoridagi vazifalarni bajarishda samarali metodlardan biri bu interaktiv va vizual usullardir. Xususan, tabiiy fanlar va boshqa fanlarni o'zlashtirishda muammoli vaziyatlarni tahlil qilish uchun 'Fishbone' (Baliq skeleti)

metodi yoki interaktiv kognitiv o'yinlar bolalarning mantiqiy fikrlashini va psixologik erkinligini ta'minlaydi.

Natijalar va Amaliy Tavsiyalar

Kuzatishlar va amaliy treninglar natijasida aniqlandiki, boshlang'ich sinflarda o'yin texnologiyalari (art-terapiya, ertak-terapiya va qum terapiyasi) orqali korreksiyalangan sinflarda o'quvchilarning o'zaro jamoaviy jipsligi 25% ga oshadi, maktab xavotirligi esa sezilarli darajada kamayadi.

Maktab psixologlari va boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun quyidagi tavsiyalarni amaliyotga joriy etish taklif etiladi:

1. Darslar va darsdan tashqari mashg'ulotlarda harakatli o'yinlar va psixologik daqiqalarni muntazam tashkil etish;
2. O'quvchilarning muvaffaqiyatlarini maqtovlar orqali rag'batlantirish, xatolarini esa jazolash emas, yo'l-yo'riq ko'rsatish orqali tuzatish;
3. Ota-onalar yig'ilishlarida bolaning yosh psixologiyasi bo'yicha kichik va qisqa suhbatlar (seminarlar) o'tkazish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarini psixologik qo'llab-quvvatlash — bu tizimli va davomiy jarayondir. Maktabda sog'lom psixologik iqlimni yaratish orqali biz nafaqat bilimli, balki ruhan sog'lom, mustaqil fikrlaydigan, kelajakda jamiyatda o'z o'rnini topa oladigan barkamol avlodni tarbiyalashga erishamiz. Bu borada maktab psixologining kasbiy mahorati va zamonaviy metodikalardan to'g'ri foydalana olishi muhim poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - Toshkent: 'O'zbekiston', 2016.
2. G'oziyev E.G'. Ong psixologiyasi. - Toshkent: 'Universitet', 2001.
3. Nishonova Z.T. Mustaqil fikrlash psixologiyasi. - Toshkent: 'Sharq', 2003.
4. Davletshin M.G. Zamonaviy maktab o'qituvchisi psixologiyasi. - Toshkent, 1999.